

PWYLLGOR CABINET CYNGOR RHONDDA CYNON TAF
PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU

Cofnodion o gyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a gynhaliwyd Dydd Mercher, 31 Gorffennaf 2019 am 9.30 am ym Siambr y Cyngor, Y Pafiliynau, Parc Hen Lofa'r Cambrian, Cwm Clydach, Tonypanydy CF40 2XX.

Y Cyngorwyr Bwrdeistref Sirol - Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Aelodau oedd yn bresennol:-:-

Y Cyngorydd M Adams (Cadeirydd)

Y Cyngorydd S Evans	Y Cyngorydd J Bonetto
Y Cyngorydd P Jarman	Y Cyngorydd J Harries
Y Cyngorydd J Brencher	Y Cyngorydd E Stephens
Y Cyngorydd L Walker	Y Cyngorydd G Caple
Y Cyngorydd M Griffiths	Y Cyngorydd S Morgans
Y Cyngorydd R Lewis	

Aelodau cyfetholedig a oedd yn bresennol

Mr K Wilhite, Voting Elected Parent / Governor Representative

Swyddogion oedd yn bresennol

Mr C Hanagan, Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu
Mr A Wilkins, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol
Mr C Bradshaw, Prif Weithredwr
Mr P Mee, Cyfarwyddwr – Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd, a Gwasanaethau'r Gymuned.
Ms A Richards, Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif
Mr R Waters, Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Rheng-flaen

Y Cyngorwyr Bwrdeistref Sirol eraill oedd yn bresennol

Y Cyngorydd J Rosser	Y Cyngorydd G Hopkins
Y Cyngorydd S Belzak	Y Cyngorydd R Bevan
Y Cyngorydd A Cox	Y Cyngorydd J Cullwick
Y Cyngorydd H Fychan	Y Cyngorydd E Griffiths
Y Cyngorydd L Hooper	Y Cyngorydd M Fidler-Jones
Y Cyngorydd M Powell	

6 Ymddiheuriadau am absenoldeb

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Gyngorwyr y Fwrdeistref y Sirol H. Boggis, W. Jones a D. Macey. Derbyniwyd ymddiheuriad hefyd gan yr Aelodau Cyfetholedig Mr J. Fish a Mr C. Jones (GMB)

7 Datgan Buddiant

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, cafodd y datganiadau o fuddiant canlynol eu gwneud ynglŷn â'r agenda:

1. Datganodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol J. Rosser y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Rwy'n Aelod o Fwrdd Coleg y

Cymoedd".

2. Datganodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol J. Brencher y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Roeddwn i arfer dysgu yn Ysgol Uwchradd Pontypridd ac rwy'n Llywodraethwr yn Ysgol Gynradd Coed-y-lan".
3. Datganodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol J. Bonetto y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Rwy'n aelod o Gorff Llywodraethu Ysgol Uwchradd y Ddraenen Wen".
4. Datganodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol E. M. Griffiths y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Rwy'n Ymddiriedolwr ar Gylch Meithrin Evan James ac yn rhiant i blentyn sy'n mynd i Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James".
5. Datganodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol S. Belzak y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Rwy'n Llywodraethwr yn Ysgol Gynradd Cilfynydd ac Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton".
6. Datganodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol M. Powell y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Rwy'n Aelod o Gorff Llywodraethu Ysgol Uwchradd y Ddraenen Wen".
7. Datganodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol H. Fychan y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Rwy'n Llywodraethwr yn Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James".
8. Datganodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol L. Hooper y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Mae aelod o'm teulu yn mynychu un o'r ysgolion sy'n destun yr adroddiad".
9. Datganodd Mr C. Bradshaw y buddiant personol canlynol mewn perthynas â'r mater – "Cefais fy mhenodi i Gorff Llywodraethu Coleg Morgannwg (bellach Coleg y Cymoedd) am gyfnod o 4 blynedd yn 22^{ain} Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Cyngor (17 Mai 2017)."

8 Adroddiad y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democraidd a Chyfathrebu

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraidd a Chyfathrebu, yr adroddiad a oedd yn cynnwys manylion y ddwy ffurflen 'galw i mewn' ddilys a ddaeth i law yn enwau'r tri llofnodwr ar gyfer pob achos galw i mewn, a hynny yn dilyn penderfyniad y Cabinet ar 18 Gorffennaf 2019 mewn perthynas â'r Rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} - Cynigion i Aildrefnu Ysgolion Cynradd, Ysgolion Uwchradd a'r Ddarpariaeth Chweched Dosbarth yn ardal ehangach Pontypridd. Cyfeiriwyd yr Aelodau Etholedig a'r rhai a oedd yn bresennol at adran 4.1 yn yr adroddiad a oedd yn nodi'r weithdrefn ar gyfer y cyfarfod galw i mewn.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth y byddai pob un o'r llofnodwyr 'galw i mewn' yn annerch y Pwyllgor gan amlinellu'r rhesymau a roddwyd ganddynt wrth ofyn am alw i mewn (copiau ynghlwm yn Atodiad D (i) a (ii) o'r adroddiad). Byddai'r Swyddogion Perthnasol ac Aelodau Cabinet wedyn yn cael cyfle i ymateb i'r pwyntiau a godwyd. Cadarnhawyd y byddai gan un o'r llofnodwyr

enwebedig o bob achos galw i mewn yr hawl i wneud eu hanerchiad olaf i'r Pwyllgor yn union cyn cynnal pleidlais ynglŷn â chyfeirio'r mater yn ôl i'r Cabinet i'w ailystyried. Nodwyd, pe bai'r pwyllgor yn penderfynu na ddylid cyfeirio'r mater yn ôl, yna byddai penderfyniad y Cabinet o 18 Gorffennaf 2019 yn dod i rym ar unwaith, ar ddiwedd y cyfarfod. Byddai'r broses yma'n cael ei hailadrodd ar gyfer yr ail achos galw i mewn a mater i Gyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol fydd egluro a chrynhoi'r canlyniad ar y ddau achlysur.

Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth hefyd nad oedd yr Aelod Cyfetholedig a oedd yn bresennol yn gymwys i bleidleisio ar y mater dan sylw.

ACHOS GALW I MEWN 1

Y Cynghorydd M. Powell

Cadarnhaodd y Cynghorydd M. Powell y byddai hefyd yn gwneud yr anerchiad olaf i'r Pwyllgor ar ran tri llofnodwr yr achos galw i mewn cyntaf.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Powell at sylwadau honedig y Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant yng nghyfarfod y Cabinet ar y 18 Gorffennaf 2019, a oedd yn awgrymu bod y Cyngor yn ariannu un ysgol gyfan yn yr ardal, ar £4 miliwn y flwyddyn, gyda'r cyhoedd yn talu am hyn heb gael unrhyw beth yn ôl am eu harian. Gofynnodd y Cynghorydd Powell pryd ddaeth yr wybodaeth yma'n amlwg i'r Cyfarwyddwr, gan nad oes sôn am hyn yn yr adroddiad. Ailadroddodd na fyddai'r gost hon yn dod â budd i'r disgyblion.

Holodd y Cynghorydd Powell am y 785 o leoedd dros ben mewn ysgolion uwchradd yn ardal ehangach Mhontypridd a gofynnodd am eglurhad ar ddalgylchoedd 'Ardal Ehangach Pontypridd'. A oedd hyn yn cynnwys Abercynon neu Ysgol Gyfun Bryncelynnog, Beddau? Yn ogystal â hynny, cwestiynodd y Cynghorydd Powell sut mae cyllid Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif yn cael ei wario a sut mae arian yn cael ei 'wastraffu', gan nad oes sôn am y £4 miliwn yn yr adroddiad, swm bosibl o £16 miliwn dros dair blynedd, a allai, yn ei farn ef, gael ei wario'n well mewn man arall. Anogodd yr Aelodau i gyfeirio'r mater yn ôl at y Cabinet er mwyn mynd i'r afael â'r pwynt hwn, fel arall sut mae modd i'r Cyngor droi at Lywodraeth Cymru a disgwyl iddynt gefnogi'r gwariant i ddarparu ysgol uwchradd dros ben pan mae'r Cyngor yn gwastraffu'r math yma o arian bob blwyddyn. Yn sicr, ni fydd modd gwarantu cyfraniad Llywodraeth Cymru er mwyn cefnogi'r ysgol dros ben.

I gloi, nododd y Cynghorydd Powell, yn bersonol, na fyddai'n gallu wynebu ei etholwyr gan wybod bod y Cyngor yn gwario'r swm hwn o arian heb unrhyw fudd i'r cyhoedd.

Y Cynghorydd M. Fidler-Jones

Diolchodd y Cynghorydd M Fidler-Jones i bawb a oedd yn bresennol yn y cyfarfod heddiw.

Dywedodd mai rôl y Pwyllgor Craffu yw bod yn 'ffrind beirniadol' i'r Cyngor a chan fod y cynigion wedi newid ers i'r Pwyllgor Craffu gael cyfle i'w hystyried am y tro cyntaf cwestiynodd a yw'r cynigion wedi bod yn destun gwaith craffu priodol. Ychwanegodd y bu diffyg craffu ar y cynigion ers y cyfnod ymgynghori cychwynnol.

Roedd y Cynghorydd Fidler-Jones o'r farn nad oedd y broses ymgynghori, a

oedd wedi cynhyrchu 2,000 o ymatebion, wedi ymgysylltu â'r cyhoedd yn y modd gorau. Yn ystod y broses statudol, derbyniwyd 348 o ymatebion gan grŵp preswylwyr a oedd wedi creu gwefan gyda'r nod o gynorthwyo preswylwyr gan fod rhai yn ei chael hi'n anodd ymgysylltu â'r broses ddemocrataidd. Teimlai'r Cynghorydd Fidler-Jones y bu datgysylltiad enfawr ag aelodau'r cyhoedd a thynnodd sylw at y ffaith yr ymdriniwyd â'r ymatebion penodol hyn yn wahanol yn yr adroddiad, roedd hyn wedi peri gofid personol iddo. Manteisiodd y Cynghorydd ar y cyfle i ddiolch i'r grŵp am yrru'r gwaith yma yn ei flaen.

I gloi, nododd y Cynghorydd Fidler-Jones nad oedd wedi ei argyhoeddi bod y cynigion wedi bod yn destun gwaith craffu angenrheidiol. Anogodd aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu i gyflawni eu rôl yn iawn a chyfeirio'r mater yn ôl i'r Cabinet i'w ailystyried.

Y Cynghorydd H. Fychan

Diolchodd y Cynghorydd H. Fychan i'r Pwyllgor am y cyfle i annerch yr Aelodau mewn perthynas â'r mater.

Esboniodd y Cynghorydd H. Fychan fod trafod y mater hwn yn peri tristwch iddi oherwydd ei bod hi'n ymddangos fod y Cabinet wedi anwybyddu'r cannoedd o ymatebion a dderbyniwyd mewn perthynas â'r broses ymgynghori, ac fe anogodd hi'r Cabinet i ailystyried. Pwysleisiodd y bydd atal teuluoedd sydd ag incwm isel a'r rheiny heb gludiant mewn ardaloedd fel Ynys-y-bŵl, Glyn-coch a Chilfynydd rhag manteisio ar addysg cyfrwng Cymraeg yn cael effaith negyddol ar y plant a'u cymunedau, yn ogystal ag ar dwf yr Iaith Gymraeg. Cyfeiriodd y Cynghorydd Fychan at dudalennau 189, 206-209 a 211 o'r adroddiad a nododd, yn groes i'r adroddiad, na fyddai'r ysgol cyfrwng Cymraeg newydd ar safle Heol y Celyn yn gallu cynnig dewis i rieni.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Fychan yr Aelodau at dudalen 215 o'r adroddiad a oedd yn amlinellu'r trefniadau trafndiaeth gan nodi y bydd angen i ddisgyblion oed cynradd dreulio rhagor o amser yn teithio i'r safle newydd o Ynys-y-bŵl, Glyn-coch a Chilfynydd, a dim ond ar gyfer amseroedd ysgol swyddogol y cynigir cludiant felly byddai'r disgyblion yma'n colli allan ar glybiau brechwast ac ar ôl ysgol. Er y bydd y rhai sy'n byw gerllaw yn elwa o'r cyfleuster newydd, nododd y Cynghorydd ei bod hi'n pryderu na fydd y teuluoedd hynny sy'n byw ymhellach i ffwrdd yn gallu manteisio ar adnoddau cymunedol/clybiau brechwast a allai arwain at amddifadedd cymdeithasol nad yw wedi cael ei gydnabod na'i drafod yn yr adroddiad.

Gofynnodd y Cynghorydd Fychan am ragor o waith craffu ac ystyriaeth bellach o ran addysg cyfrwng Cymraeg, a chynigiodd y canlynol: -

1. Ailedrych ar yr asesiadau effaith cydraddoldeb yn ardaloedd Pontypridd, Cilfynydd ac Ynys-y-bŵl;
2. Ystyried lleoliadau eraill mwy priodol ar gyfer yr ysgol newydd, yn enwedig Glyn-coch. Ar hyn o bryd mae 3 safle ym Mhontypridd; Heol-y-Celyn, YGG Evan James ac YGG Pont Siôn Norton, dylid ystyried opsiwn arall os yw Pont Siôn Norton yn cau, Dylai Heol-y-Celyn aros ar agor a dylai ysgol newydd gael ei lleoli yn Ynys-y-bŵl/Glyn-coch;
3. Dylai'r Cyngor ailystyried y dalgylchoedd ym Mhontypridd a dylai'r Cabinet ystyried capasiti'r ysgolion sy'n rhannu'r cymunedau yn llawn.

I gloi, nododd y Cynghorydd Fychan y gallai addysg cyfrwng Cymraeg gael ei difetha os na chaiff y cynigion yma eu hailystyried.

Yn dilyn yr anerchiad a wnaed gan y tri llofnodwr, cyfeiriodd y Cadeirydd at ddatganiad ysgrifenedig a gafodd gan yr Aelod Lleol dros Ynys-y-bŵl, y Cynghorydd S Pickering. Cododd y datganiad bryderon ar ran rhieni yn ei ward ynghylch y cynigion ar gyfer YGG Pont Siôn Norton.

Yna galwodd y Cadeirydd ar Bennaeth rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif, yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant a'r Aelod o'r Cabinet ar faterion Gwasanaethau Cymuned i Oedolion a'r Gymraeg, i ymateb i'r materion a godwyd.

Eglurodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif y pwyntiau canlynol: -

Lleoedd Dros Ben

Mae paragraff 4.11 o Adroddiad y Cabinet, yn egluro, yn seiliedig ar ragamcanion cyfredol, y bydd 785 o leoedd dros ben mewn ysgolion yn ardal ehangach Pontypridd erbyn 2023 os na chaiff unrhyw newidiadau eu rhoi ar waith.

O ganlyniad i'r arian a fyddai'n cael ei wario i hwyluso'r newidiadau, a'r gwaith ailfodelu a'r gwelliannau a fyddai'n digwydd mewn rhai adeiladau presennol, byddai'r safleoedd yn cael eu had-drefnu. Byddai'r capasiti yn cael ei leihau'n sylweddol i gadw oddeutu 10% yn unig o gapasiti dros ben. Dyma'r targed a argymhellir gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas ag arfer da o ran trefniadaeth ysgolion, ac mae hyn yn caniatáu lleoedd ar gyfer dewis rhieni a thwf, ac yn gwneud defnydd gwell o'r cyfle i ddarparu canolfannau ar gyfer cyfleusterau a dysgu cymunedol. Mae'r cyfle yma'n cael ei danddefnyddio ar hyn o bryd ac mae galw mawr am y canolfannau yma.

Eglurodd y swyddogion nad oedd y 785 o leoedd mewn ysgolion uwchradd yn cynnwys Abercynon gan fod hyn yn nalgylch Ysgol Gyfun Aberpennar neu Ysgol Gyfun Bryncelynnog.

Mewn ateb i'r cwestiwn ynglŷn ag a fydd Llywodraeth Cymru yn cefnogi ein cais strategol am gyllid, atebodd y Swyddog 'bydd'.

Nid oedd y Swyddog yn ymwybodol o darddiad y ffigur di-sail o £4 miliwn a ddyfynnwyd gan y Cynghorydd Powell. Meddai Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif fod adroddiad y Cabinet wedi mynd i'r afael â'r materion allweddol a godwyd gan y tri llofnodwr yn yr achos galw i mewn.

Craffu

Dywedodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif bod gwaith craffu wedi bod ynghlwm â'r cynigion yma am y tro cyntaf mewn proses ymgynghori ar gyfer Rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif. Ym mis Rhagfyr 2018, rhoddwyd cyfle i'r Aelodau graffu ar y cynigion, a chafodd penderfyniad dilynol y Cabinet, a oedd yn ystyried adborth craffu, ochr yn ochr â'r ymatebion a gafwyd drwy'r ymgynghoriad, eu galw i mewn gan y pwyllgor hwn ym mis Ebrill 2019. Eglurodd hefyd fod y gwaith ymgysylltu â chraffu yn rhagori ar y gofynion yn rhifyn cyntaf y Cod Trefniadaeth Ysgolion.

Cadarnhaodd y Swyddog bod y fethodoleg ymgynghori a gwrthwynebu a gynhaliwyd ar gyfer y cynigion yma'n cydymffurfio â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion.

Nid oedd y cyfarfodydd cyhoeddus a gynhaliwyd, yn ogystal â'r cyfarfodydd a gynhaliwyd gyda staff, llywodraethwyr ac aelodau cynghorau ysgol yn ofyniad statudol yn y Cod, ond fe'u trefnwyd i roi cyfle pellach i ymgynghorwyr fynegi eu barn.

Nododd y Swyddog sylw hefyd na chafwyd unrhyw ohebiaeth nac adborth gan aelodau'r cyhoedd yn nodi eu bod yn cael unrhyw anhawster i gyflwyno sylwadau yn ystod y cyfnod ymgynghori neu wrthwynebu. Hefyd, nodwyd nifer y gwrthwynebiadau a dderbyniwyd trwy wefan yn yr adroddiad gwrthwynebiadau a oedd yn darparu naratif ar y mathau o wrthwynebiadau a dderbyniwyd. Yn ychwanegol at y gwrthwynebiadau hyn cyfeiriwyd at 3 deiseb hefyd.

Pwysleisiodd y Swyddog fod y gwrthwynebiadau a dderbyniwyd gan 2 o'r cyrff llywodraethu ac oddi wrth 'Ein Plant Gyntaf' wedi'u cynnwys yn eu cyfanrwydd fel atodiad i'r Adroddiad at ddibenion tryloywder, a bod unrhyw awgrym bod y gwrthwynebiadau hyn wedi'u gwahanu er mwyn tanseilio eu dilysrwydd ddim yn wir. Tynnodd sylw at y ffaith bod pob gwrthwynebiad wedi'i gyfrif yn glir fel gwrthwynebiad dilys yn yr Adroddiad, a rhoddwyd cyfle i Aelodau'r Cabinet archwilio pob gwrthwynebiad a dderbyniwyd yn ei gyfanrwydd cyn cyfarfod y Cabinet.

Ychwanegodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif hefyd fod y cyfnod ymgynghori wedi para am 108 diwrnod, y tu hwnt i'r 42 diwrnod sy'n ofynnol fel isafswm. Mae hyn yn adlewyrchu barn y Cyngor ar bwysigrwydd ymgysylltu â rhanddeiliaid ac ymgynghori.

Addysg Cyfrwng Cymraeg

Cadarnhaodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif y byddai'r ysgol newydd arfaethedig yn gwbl hygyrch ac yn gynhwysol gyda chyfleusterau chwaraeon a chwarae, ynghyd â chyfleusterau cymunedol ehangach, a fyddai'n gwella lles plant yn y cymunedau hyn, ac o'r herwydd yn darparu rhagor o gyfleoedd ac yn cynyddu cynhwysiant cymdeithasol. Nododd na fydd plant sy'n byw yng Nghilfynydd, sydd o fewn pellter cerdded i YGG PSN, bellach o fewn pellter cerdded i'r ysgol newydd ac felly byddant yn gymwys i gael cludiant o'r cartref i'r ysgol newydd. Dywedodd fod yr effaith hon yn cael ei thrafod yn yr Asesiad Effaith Cydraddoldeb.

Eglurodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif fod Cyrff Llywodraethu ysgolion unigol yn gyfrifol am ddarparu gweithgareddau ar ôl ysgol a chlybiau brecwast, ac y byddai'r Cyngor yn annog yr ysgolion newydd i ddarparu'r gwasanaethau pwysig hyn er nad oedd darparu gweithgareddau cyn ac ar ôl ysgol yn ofyniad statudol. Ychwanegodd ei bod yn gyffredin i ddysgwyr sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg gael eu cludo i'r ysgol ac yn ôl, a bod sicrhau mynediad at weithgareddau cyn/ar ôl ysgol yn her ar draws yr holl leoliadau cyfrwng Saesneg a Chymraeg yn y Fwrdeistref Sirol. Mae hyn yn cynnwys 60% o ddisgyblion cyfredol Ysgol Pont Siôn Norton, sy'n cael eu cludo i'r ysgol. Pwysleisiodd nad yw'r cynigion yma ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg yn ddim gwahanol i'r ddarpariaeth gyfredol yn hyn o beth.

Ychwanegodd y Swyddog fod teuluoedd y 60% o ddisgyblion YGG PSN sy'n defnyddio trafndiaeth ysgol ar hyn o bryd yn rheoli'r sefyllfa gyfredol. Mewn sefyllfaoedd brys mae gan staff ysgol 'ddyletswydd gofal' cyfreithiol ac os yw plentyn yn sâl byddant yn gofalu am y plentyn nes bod y cyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo i'r rhiant.

Dywedodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif fod rhieni sy'n byw yn Ynys-y-bwl a

Glyn-coch, ac sydd ar hyn o bryd yn teithio i YGG PSN, eisoes yn gorfod dal 2 fws gwasanaeth i gyrraedd yno. Cadarnhaodd fod bws gwasanaeth uniongyrchol o bentref Glyn-coch i Rydfelen sy'n rhedeg bob 20 munud, felly byddai lleoli'r ysgol newydd yn Rhydfelen yn gwella'r sefyllfa i rai rhieni sy'n gorfod dibynnu ar drafnidiaeth gyhoeddus.

Dyweddodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif fod y dalgylchoedd yn rhanbarthol ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd i sicrhau bod nifer ddigonol o leoedd ysgol yn cael eu darparu yn yr ardaloedd cywir.

Disgrifiodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant RhCT fel rhedwr blaen wrth gyflwyno'r cwricwlwm a chodi safonau ledled Cymru. Mae ganddo hefyd hanes rhagorol o sicrhau cyllid ysgolion a darparu rhaglenni gwella ysgolion. Dywedodd hi fod y ddarpariaeth gyfredol ar gyfer y 6^{ed} dosbarth yn anghynaliadwy, ac mae'r cynigion yn cynnig dewisiadau gwell i fyfyrwyr ôl-16 oed. Gwrthododd yr Aelod o'r Cabinet yr awgrymiadau y bu diffyg craffu yn gysylltiedig â'r broses neu fod unrhyw wrthwynebiadau wedi'u gwahanu neu eu bychanu. Atgoffodd yr Aelod o'r Cabinet yr Aelodau fod y broses ymgynghori wedi rhagori ar y gofyniad statudol trwy gynnal cyfarfodydd cyhoeddus a chymryd rhan ym mhroses graffu'r Cyngor, a oedd wedi bod yn agored i Aelodau eraill.

Cadarnhaodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Gwasanaethau Cymuned i Oedolion a'r Gymraeg y bu digon o gyfle i'r materion hyn fod yn destun gwaith craffu, a hynny ar ben y ddau gyfarfod Cabinet a'r ddau gyfarfod Galw i Mewn.

Aeth yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Gwasanaethau Cymuned i Oedolion a'r Gymraeg i'r afael ag addysg cyfrwng Cymraeg a nododd y byddai cynnydd yn argaeledd y cyfleoedd addysg cyfrwng Cymraeg o ganlyniad i'r cynigion. Mae'r Cyngor wedi buddsoddi cryn dipyn i sicrhau bod ansawdd addysg cyfrwng Cymraeg wedi gwella ynghyd â chynyddu capasiti a thwf y Gymraeg.

Cadarnhaodd yr Aelod o'r Cabinet fod y trefniadau o ran trafndiaeth i YGG Pont Siôn Norton wedi cael eu trafod ar sawl achlysur, ac y byddai disgyblion yn gymwys i gael cludiant yn unol â Pholisi Teithio Dysgwyr y Cyngor. I gloi, pwysleisiodd yr Aelod o'r Cabinet mai blaenoriaeth y Cyngor ers blynnyddoedd lawer oedd darparu'r addysg orau un i blant Rhondda Cynon Taf

Ar ôl clywed sylwadau'r llofnodwyr i'r achos galw i mewn ac ymatebion Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif, yn ogystal â'r Aelod o'r Cabinet ar faterion Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant a'r Aelod o'r Cabinet ar faterion Gwasanaethau Cymuned i Oedolion a'r Gymraeg, gwahoddodd y Cadeirydd aelodau o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu i wneud sylwadau ar unrhyw un o'r pwyntiau a godwyd.

Eglurodd y Cadeirydd y byddai'r Pwyllgor yn ystyried y tri rheswm o dan yr achos galw i mewn gyda'i gilydd yn hytrach nag ar wahân cyn ystyried y rhesymau hynny dros yr ail achos galw i mewn. Byddai hyn yn cadw'r broses yn glir ac yn gryno i bawb sy'n bresennol.

Pwysleisiodd Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif y byddai'r cynigion i ad-drefnu ysgolion yn lleihau nifer y lleoedd dros ben fel eu bod o fewn 10%, a hynny er mwyn sicrhau bod modd defnyddio safleoedd yr ysgolion yn y ffordd orau bosibl.

Cododd Aelod o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu bryderon ynghylch a oedd nifer y

gwrthwynebiadau wedi gostwng i 400, allan o'r 3,000 a dderbyniwyd i gyd, a holodd pa newidiadau a wnaed yn seiliedig ar y gwrthwynebiadau hynny. Yn ogystal, cwestiynodd yr Aelod a oedd y targed o sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg o bob cefndir yn RhCT yn dal i fod ar y trywydd iawn, a holodd a allai'r teuluoedd mwyaf difreintiedig gael eu rhwystro rhag manteisio ar weithgareddau allgyrsiol.

Mewn ymateb, nododd Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif y derbyniwyd 435 o wrthwynebiadau yn y cam gwrthwynebu, oddeutu 3,000 o ymatebion yn y cam ymgynghori, ac i gyd, roedd oddeutu 10,000 o bobl wedi ymgysylltu â'r Cyngor yn ystod y broses.

Gwnaeth Aelod arall o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ymholiad hefyd ynglŷn â lleoliad y lleoedd dros ben, p'un a ydynt yn ardal Pontypridd yn unig neu'n ymestyn i Gwm Cynon. Holodd yr Aelod hefyd a ymgynghorwyd â Chonsortium Canolbarth y De.

Cadarnhaodd Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif fod y lleoedd dros ben y cyfeirir atynt yn ardal ehangach Pontypridd ac nad ydynt yn ymestyn i Gwm Cynon. O ran Consortium Canolbarth y De, ymgynghorwyd â'r sefydliad fel Ymgynghorydd Statudol, ond ni chafwyd ymateb. Gwnaeth y Prif Weithredwr hefyd atgoffa'r Pwyllgor mai swyddogaeth graidd Consortium Canolbarth y De yw arwain ar wella ysgolion ar draws rhanbarth Canolbarth y De.

Mewn ymateb i ymholiad ynghylch a oedd tir penodol yn ardal Glyn-coch wedi'i ystyried yn lleoliad posibl ar gyfer ysgol newydd a allai leihau'r amser teithio i ddisgyblion, eglurwyd y byddai adolygiad yn cael ei gynnal yn yr ardal benodol honno yn y dyfodol ac nad oedd y darn hwn o dir a awgrymwyd, er ei fod wedi'i nodi fel rhan o'r adborth a gafwyd o'r ymgynghoriad, yn cael ei ystyried ar gyfer y cynigion hyn.

Dyweddodd Aelod o'r Pwyllgor ei fod wedi chwarae rhan lawn yn y broses graffu hyd yma er iddo nodi, yn wahanol i'r Cabinet, nad oedd wedi gweld y gwrthwynebiadau a'i fod yn teimlo nad oedd yn gallu llunio barn wybodus heb gael golwg arnynt. O dan Reolau Sefydlog y Cyngor gofynnodd yr Aelod i'r gyfres gyflawn o wybodaeth gael ei darparu i'r Pwyllgor er mwyn ei alluogi i gyflawni ei rôl graffu yn effeithlon. Ymhellach, anogodd yr Aelod y Pwyllgor i ystyried y ffaith y bydd plant mor ifanc â 3 oed yn teithio nifer o oriau i'r ysgol dros sawl milltir bob dydd o dan y cynnig, a bod 60% o'r disgyblion hyn yn preswyllo yng Nglyn-coch/Ynys-y-bŵl a Choed y Cwm. Roedd hyn yn ymddangos yn groes i flaenoriaethau'r Cyngor yn y Cynllun Corfforaethol, sy'n annog ffordd iachach o fyw ac yn hyrwyddo cerdded a beicio i'r ysgol.

Cadarnhaodd Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif fod yr holl wrthwynebiadau wedi'u crynhoi yn yr adroddiad ac wedi cael ystyriaeth gyfartal. Dywedodd y Swyddog nad oes unrhyw blentyn o fewn RhCT yn teithio 2-3 awr i'r ysgol bob dydd, er bod plant mor ifanc â 3 oed yn teithio i'r ysgol ledled y Fwrdeistref Sirol ar hyn o bryd. Gan gyfeirio at reoli lleoedd ysgol, mae'n achos o gyflenwad a galw oherwydd heb y galw, nid oes modd i'r awdurdod lleol fforddio greu lleoedd dros ben na datblygu achos busnes i ariannu ysgol newydd.

Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraidd a Chyfathrebu fod y Cabinet yn ystyried yr holl ymatebion a gwrthwynebiadau ar sail unigol, a phe bai cais wedi'i gyflwyno cyn y cyfarfod heddiw gan unrhyw Aelod o'r Pwyllgor, byddai'r wybodaeth berthnasol wedi bod ar gael iddynt.

Awgrymodd yr Aelod pe bai hwn yn gyfarfod Cabinet y byddai'r wybodaeth wedi'i darparu'n rhwydd.

Yn ychwanegol at sylwadau Aelod arall, cadarnhawyd nad oedd yr un o'r cynigion wedi newid o ganlyniad i'r gwrthwynebiadau a wnaed.

Teimlai Aelod o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu fod y mater ynglŷn â symudiadau disgyblion wedi'i egluro'n llawn yn y cyfarfod heddiw, yn yr un modd ag yn y cyfarfod Galw i Mewn a gynhaliwyd ym mis Ebrill, pan benderfynodd y pwyllgor beidio â chyfeirio'r mater yn ôl i'r Cabinet. Cytunodd ail Aelod fod yr holl faterion wedi cael sylw priodol a bod trafodaeth lawn a gonest wedi dangos bod y cynigion yn bodloni gofynion Ysgol yr 21ain Ganrif.

Codwyd pwynt mewn perthynas â mynediad at glybiau ar ôl ysgol a chlybiau brechwast yn yr ysgol Gymraeg newydd, a hynny ar sail ofnau y gallai disgyblion fod dan anfantais os na allant fynychu'r darpariaethau hyn. Gwrthododd Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif y syniad y byddai unrhyw blentyn dan anfantais a phwysleisiodd fod yr awdurdod lleol yn cefnogi unrhyw ysgol sy'n dymuno darparu'r gweithgareddau hyn cyn ac ar ôl ysgol, pe bai'r Corff Llywodraethu'n dymuno eu sefydlu. Atgoffodd y Pwyllgor nad yw'r cyfleusterau yma'n ddarpariaeth statudol, fodd bynnag, bydd y Cyngor yn gweithio ochr yn ochr â Chorff Llywodraethu'r ysgol newydd i ddatblygu'r trefniadau yma a chefnogi'r gwaith o sefydlu darpariaeth o'r fath yn llawn.

Gofynnodd yr Aelod Cyfetholedig a oedd yn bresennol am eglurder pellach ar nifer o bwyntiau fel a ganlyn: -

- Y broses graffu ac, yn benodol, a oedd yr amseroedd cyfarfod hyd yma wedi bod yn ddigon hyblyg i ddarparu ar gyfer teuluoedd sy'n gweithio o ystyried absenoldeb siaradwyr cyhoeddus heddiw;
- Mae'r ddogfen gerbron y Pwyllgor yn ddogfen sylweddol, sy'n cynnwys dros 250 o dudalennau, ac sy'n cyflwyno llawer o wybodaeth i'r Aelodau ei deall o fewn wythnos, gan gyfyngu ar gamau craffu priodol o bosibl (tynnwyd sylw at y ffaith bod rhybudd wythnos wedi cwrdd â gofyniad statudol y Cyngor.)
- Pryder ynghylch nad yw darpariaeth 6ed dosbarth yn cael sylw digonol - nododd yr Aelod Cyfetholedig fod darpariaeth 6ed dosbarth mewn ysgol yn cynnig amgylchedd llawn anogaeth i fyfyrwyr y gellir ei gymharu â'r amgylcheddau a gynigir mewn Prifysgolion fel Rhydychen a Chaergrawnt.

(Ar yr adeg hon atgoffodd y Cadeirydd y Pwyllgor y dylid cyfeirio unrhyw sylwadau trwy Gadeirydd y Pwyllgor Craffu ac ni ddylid eu cyfeirio at Aelodau unigol).

Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu fod y Cabinet wedi ystyried y mater ym mis Medi 2018 gyda sesiynau ymgysylltu parhaus rhwng Aelodau'r Cabinet a Chadeiryddion y Pwyllgorau Craffu i ddilyn. Trafodwyd y cynigion yn helaeth yn ystod y Pwyllgor Craffu - Plant a Phobl Ifainc ym mis Rhagfyr 2018 (a gynhaliwyd am 5pm) ac mae'n rhan o'i raglen waith barhaus felly yn y bôn nid cyfarfod craffu ynysig oedd hwn. Yn y cyfarfod Galw i Mewn a gynhaliwyd ar y 3 Ebrill 2019, defnyddiwyd

polisi ymgysylltu cyhoeddus y Cyngor i gynorthwyo'r tri siaradwr cyhoeddus a ddaeth i'r cyfarfod ac a anerchodd y Pwyllgor. Cefnogwyd y pwyntiau hyn gan Gadeirydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu.

Nododd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif fod y cyfraddau cadw disgyblion ar gyfer myfyrwyr 6^{ed} dosbarth yn isel iawn. Mae'r disgyblion yn arfer eu dewis ac, ar hyn o bryd, yn dewis mynychu'r coleg lle mae'r gofal bugeiliol a'r gefnogaeth yn rhagorol.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Aelodau a'r Swyddogion am eu cyfraniadau a gofynnodd i'r Cynghorydd Powell grynhoi'r ddatl o blaid cyfeirio penderfyniad y Cabinet yn ôl i'r Cabinet i'w ailystyried.

Cwestiynodd y Cynghorydd Powell ddigonolrwydd y gofal bugeiliol yng Ngholeg y Cymoedd. Trafododd y mater o gael gwared ar leoedd mewn ysgolion a thynnodd sylw at y ffaith, pan fydd niferoedd yn cael eu torri, fod hynny'n rhwystro'r ysgol rhag gweithredu'n iawn oherwydd nad oes digon o arian ar gael. Atgoffodd yr Aelodau fod y Cyngor wedi cau tair ysgol yn Aberdâr a'u huno, gan gynnwys darpariaeth 6^{ed} dosbarth, sydd yn ei farn ef yn gwrthod y ddatl o golli cyllid. Dywedodd fod yr ymgynghoriad wedi newid yn ei farn ef, gan dynnu sylw at y ffaith bod y newid i dalgylch Gwauncelyn wedi'i dynnu o'r dogfennau ymgynghori. Cytunodd hefyd gyda'i gyd-Aelodau fod peidio â darparu'r wybodaeth ychwanegol yn y cyfarfod yn rhwystro'r broses graffu.

Anogodd y Cynghorydd Powell y Cyngor i 'wella'i gêm' mewn perthynas ag addysg cyfrwng Cymraeg yn Rhondda Cynon Taf a chwestiynodd sut roedd y Cyngor yn cynyddu nifer y disgyblion addysg cyfrwng Cymraeg. Roedd o'r farn bod y safle ar gyfer yr ysgol newydd yn gwahaniaethu yn erbyn addysg cyfrwng Cymraeg oherwydd y pellter a'r amser i'w chyrraedd, yn enwedig o Ynys-y-bŵl. Dywedodd wrth y Pwyllgor fod y traffig trwy Bontypridd mor araf fel y bydd angen i'r disgyblion ddod â brechwast gyda nhw i'w fwyta ar y bws bob bore gan na fyddant yn cyrraedd yr ysgol mewn pryd. Anogodd y Pwyllgor i graffu'n briodol ar y cynigion trwy alw'r penderfyniad i mewn.

Ar ôl ystyried y materion ac yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Trosolwg a Chraffu, **PENDERFYNWYD** na ddylid cyfeirio'r mater yn ôl at y Cabinet i'w ailystyried, a bydd penderfyniad y Cabinet a gymerwyd ar 18 Gorffennaf 2019 yn dod i rym ar ddiwedd y cyfarfod. Crynhowyd y penderfyniad gan Gyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol.

ACHOS 'GALW I MEWN' 2

Gofynnodd y Cadeirydd i'r Cynghorydd Belzak ddechrau ei anerchiad i'r Pwyllgor mewn perthynas â'r pwyntiau a godwyd yn yr ail achos 'galw i mewn'.

Y Cynghorydd S. Belzak

Diolchodd y Cynghorydd Belzak i'r Pwyllgor am ddod i'r cyfarfod a gwrandao ar yr achos. Dywedodd wrth y Pwyllgor y byddai yn ei anerchiad yn canolbwyntio ar faterion cynhesu byd-eang a'r bygythiad dirfodol i ddynoliaeth sydd wedi'i nodi yng nghynllun Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif. Tynnodd sylw'r Pwyllgor at y ffaith y bydd llai o bobl yn byw o fewn pellter cerdded o'r ysgol a bydd mwy o gerbydau ar yr heol, sy'n golygu y bydd mwy o danwyddau ffosil yn cael eu llosgi, gan gyfrannu yn y pendraw i newid yn yr hinsawdd.

Rhybuddiodd y Cynghorydd Belzak fod gyda ni tan 2030 i newid ein ffyrdd ac eto mae'n ymddangos bod y Cyngor yn parhau yn ôl yr arfer. Eglurodd y Cynghorydd Belzak ein bod ni wedi cael hinsawdd sefydlog (ac felly amaethyddiaeth sefydlog) ers dros 10,000 o flynyddoedd, ond mae newid syfrdanol o 1.5 gradd wedi bod yn y tymheredd byd eang. Mae ffigurau swyddogol NASA yn dangos bod tymheredd arwyneb cyfartalog y blaned wedi codi tua 1.62 gradd Fahrenheit (0.9 gradd Celsiws) ers diwedd y 19eg ganrif – gwelir tystiolaeth yn y tymhereddau diweddar. Yn 2016, cafodd y tymhereddau poethaf ym mis Mehefin / Gorffennaf eu cofnodi, sy'n fygythiad i'r ddynoliaeth, i'n ffynonellau bwyd a'n cnydau. Ychwanegodd, wrth i'r tymhereddau tymhorol newid ac wrth i'r gwahaniaeth tymheredd ostwng, rydym yn gweld mwy o dywydd oer a gwlyb sy'n cael effaith fawr ar ein cnydau yn enwedig yn UDA sy'n un o'r prif gyflenwyr bwyd byd-eang.

Dywedodd y Cynghorydd Belzak ei bod yn ymddangos ein bod yn mynd i'r cyfeiriad arall ac yn anwybyddu'r rhybuddion, a daeth i'r casgliad bod y ffordd hon o fyw yn anghynladwy ac efallai na fydd gennym ddyfodol y tu hwnt i 2030.

Y Cynghorydd L. Hooper

Cyfeiriodd y Cynghorydd Hooper yr Aelodau at bwyntiau 3 a 4 yn y rhesymau dros yr achos Galw i Mewn a amlinellwyd yn y ffurflen a chadarnhaodd ei fod wedi annerch yr Aelodau o'r blaen yng nghyfarfodydd y Cabinet a'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu. Atgoffodd yr Aelodau fod y Cyngor yn y chwarter isaf ar gyfer presenoldeb ysgolion mewn addysg gynradd ac uwchradd ar draws RhCT. Dywedodd y Cynghorydd Hooper fod hwn yn fater anodd i fynd i'r afael ag ef ond ni fyddai cau ysgolion yn gwella presenoldeb disgyblion ac yn sicr, ni fyddai symud y ddarpariaeth 6^{ed} dosbarth ymhellach i ffwrdd yn gwella presenoldeb.

Dyfynnodd y Cynghorydd Hooper o Adroddiad Cyflawniad Corfforaethol y Cyngor sy'n cyflwyno Cyngor RhCT fel "Awdurdod Lleol sy'n Gyfrifol yn fyd-eang..." ac eto byddai'r cynigion yn gweld cynnydd yn nifer y cerbydau ar y ffordd. Mae Adroddiad Cyflawniad Corfforaethol y Cyngor yn sôn am aer glân ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol ond eto mae gan y Cyngor ddarpariaeth addysg 3-11 blynedd wedi'i lleoli o fewn metrau i'r A470 prysur ac YGG Evan James sydd wedi'i leoli'n agos at yr A4058, ffordd sy'n llawn tagfeydd am sawl awr y diwrnod. Daeth i'r casgliad bod angen craffu ymhellach ar y mater hwn ac y dylid ei gyfeirio'n ôl at y Cabinet.

Y Cynghorydd E. Griffiths

Roedd y Cynghorydd Griffiths yn dymuno tynnu sylw at y pwynt nad yw'r cynnydd mewn traffig lleol yn cefnogi blaenoriaethau adroddiad Cyflawniad Corfforaethol y Cyngor. Mae'r cynnydd yma i'w weld yn nhagfeydd Heol y Rhondda sydd wedi'i lleoli fetrau o gartiau ysgol YGG Evan James (sydd wedi'i leoli yn ward y Cynghorydd Griffiths). Teimlai'r Cynghorydd y dylai asesiad effaith traffig llawn fod wedi bod yn rhan o'r ymgynghoriad mewn ymateb i gydnabyddiaeth y Cyngor y bu cynnydd yn nifer y disgyblion.

Dywedodd y Cynghorydd Griffiths fod ymchwil wyddonol helaeth yn dangos bod llygredd aer yn cyfrannu at y canlyniadau iechyd niweidiol tymor byr a hir fel diabetes, asthma a phwysau geni isel. Mae Siarter Hawliau Sylfaenol yr UE, Hawliau'r Plentyn (Erthygl 24), yn nodi y dylai plant allu byw mewn amgylchedd diogel, iach a glân a chael mynediad at addysg ar faterion iechyd a Lles. I gloi,

dywedodd y Cyngorydd Griffiths y dylai'r Cyngor sicrhau nad yw ei gynlluniau'n arwain at lygredd pellach rhag ofn bod hyn yn golygu ei fod yn methu ag amddiffyn iechyd ein plant.

Mewn ymateb, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Cyfadran – Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd a Gwasanaethau'r Gymuned fod gan y Cyngor ddyletswydd statudol i asesu ac adolygu ansawdd aer yn erbyn nifer o amcanion Ansawdd Aer sydd wedi'u gosod gan Lywodraeth Genedlaethol i amddiffyn iechyd y cyhoedd. Ychwanegodd fod y Cyngor yn ystyried ymchwil a thystiolaeth briodol ac yn cydnabod yr angen i leihau llygredd aer yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Cyfadran – Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd a Gwasanaethau'r Gymuned fod adroddiad blynyddol Diweddariad Ansawdd Aer y Cyngor yn dangos bod y rhan fwyaf o RCT yn profi ansawdd aer da. Fodd bynnag, mae yna nifer o amgylchiadau lleol penodol iawn lle mae lefelau uwch o lygryddion aer. Mae 16 o feysydd rheoli ansawdd aer a chyfres o gynlluniau gwella ansawdd aer ar waith. Pwysleisiodd y Cyfarwyddwr fod y Cyngor yn cymryd ei gyfrifoldeb o ddifrif a lle mae tystiolaeth o dorri rheolau ansawdd aer, mae camau'n cael eu cymryd.

Esboniodd y Cyfarwyddwr Cyfadran – Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd a Gwasanaethau'r Gymuned fod y Cyngor yn asesu ansawdd aer mewn perthynas â nifer o lygryddion sy'n cael eu nodi fel pryder. Ac eithrio Nitrogen Deuocsid, ni nodwyd unrhyw feysydd fel rhai sy'n torri'r safonau ansawdd aer ar gyfer unrhyw un o'r llygryddion eraill sy'n peri pryder. Ymhellach, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr nad yw Ysgol Uwchradd Pontypridd wedi'i nodi fel lleoliad lle mae'n debygol y bydd y lefel yn uwch na'r terfynau safonau ansawdd aer. Mae'r ardal wedi cael ei monitro ers mis Ionawr 2019 ac roedd y canlyniadau'n dangos lefelau o 22 microgram/m³ ar gyfer Nitrogen Deuocsid. Mae modd cymharu hyn ag ardaloedd eraill o fewn RhCT sy'n profi ansawdd aer da, ac mae'n sylweddol is na'r safon sy'n seiliedig ar iechyd sy'n cael ei ystyried yn dderbyniol (h.y. 40 microgram/m³). Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr y gallwn fod yn hyderus y bydd Ysgol Uwchradd Pontypridd yn aros o fewn terfynau yr amcan ansawdd aer. I gloi, atgoffodd y Cyfarwyddwr y Pwyllgor fod yr awdurdod lleol yn anelu at wella ansawdd aer waeth beth fo'i werth absoliwt. Yn ogystal ag eirioli dros welliannau i'r seilwaith trafndiaeth gyhoeddus leol a chenedlaethol mae'r Cyngor wedi cefnogi mesurau uniongyrchol megis gweithredu'r parth 50mya ar yr A470.

Dywedodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif fod yr achos dros greu ysgolion 3-16 wedi'i esbonio'n fanwl yn y Ddogfen Ymgynghori, ar dudalen 8. Cafodd rhagor o wybodaeth ei chynnwys yn yr Adroddiad Ymgynghori ar dudalen 16 ac ymatebwyd i hyn eto yn yr Adroddiad Gwrthwynebiad ar dudalen 30. Gofynnwyd a thrafodwyd y cwestiwn hwn hefyd yn y cyfarfod Craffu Galw i Mewn diwethaf ar 3 Ebrill.

Ailadroddodd fod gan y DU draddodiad hirsefydlog o ysgolion 'pob oed' ac ysgolion canol. Mae buddion ysgolion 'pob oed' yn ansoddol, ac mae nifer o bapurau sydd wedi'u hysgrifennu a'u cyhoeddi ar y pwnc yn canolbwyntio ar agweddau ar ysgolion 'pob oed' a buddion y model fel lles, pontio, datblygiad cymdeithasol a dysgu wedi'i bersonoli pan fydd y disgybl yn barod, nid ar adeg sy'n gysylltiedig ag oedran.

Mae ysgolion drwyddi draw wedi'u halinio â chynllun Dyfodol Llwyddiannus

Donaldson sy'n galluogi cyflwyno'r 6 maes dysgu, gan ddarparu cyfleoedd i hwyluso'r amgylcheddau dysgu trawsgwricwlaidd, ac mae ysgolion 'pob oed' yn darparu'r continwwm dysgu hwnnw. Cadarnhaodd fod Adran Addysg y Cyngor yn gweithio'n barhaus mewn partneriaeth â'i holl ysgolion, cyrff llywodraethu, a'r Consortiwm i sicrhau ei bod yn cefnogi'r holl ysgolion cysylltiedig ac wedi cryfhau trefniadau cymorth a phontio i sicrhau bod ein holl ddisgyblion yn derbyn yr un cyfleoedd.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Rheng Flaen fod unrhyw ddatblygiad ysgol newydd sydd angen caniatâd cynllunio yn cynnwys asesiad trafndiaeth llawn. Caiff ystyriaeth ddyledus ei rhoi i unrhyw faterion sy'n codi gyda mesurau lliniaru ar waith i ddatrys unrhyw faterion; megis tagfeydd, parcio a llwybrau diogel ar gyfer cerdded a beicio. Mae cynlluniau teithio i annog teithio cynaliadwy hefyd yn cael eu datblygu ac mae'r awdurdod lleol yn gweithio'n agos gydag ysgolion i wella sgiliau cerdded/beicio disgyblion.

Aeth Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif i'r afael â'r ymholiad cynharach ynghylch safle'r awdurdod lleol yn y chwarterl isaf ar gyfer ffigurau presenoldeb ar lefel Gynradd ac Uwchradd. Dywedodd fod y ffigurau yr ysgolion cynradd wedi cynyddu o dan drefniadau newydd Ysgolion yr 21ain Ganrif sy'n welliant cadarnhaol.

O ran y cynnydd yn nifer y disgyblion yn YGG Evan James, dywedwyd nad oedd unrhyw rieni, ar 5pm ar 30 Gorffennaf 2019, y diwrnod cyn y cyfarfod, wedi cyflwyno cais ffurfiol i symud eu plant o Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton i Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James. Ailadroddodd Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif y pwynt bod gan ysgolion Cymraeg yn yr ardal leoedd gwag a gall rhieni wneud cais i anfon eu plant i unrhyw ysgol o'u dewis, os ydyn nhw'n dymuno gwneud hynny.

Ychwanegodd Aelod o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, er ei fod yn cydymdeimlo â phryderon y Cynghorydd Belzak, y dylai cludiant o'r cartref i'r ysgol leihau nifer y cerbydau sy'n gyrru i ysgolion a thrwy hynny leihau faint o allyriadau carbon deuocsid, a chefnogodd yr angen i gynhyrchu cynlluniau teithio effeithiol. Ymhellach, awgrymodd y byddai adeiladau ysgol modern o dan y cynigion yn fwy effeithlon o ran ynni. Gofynnodd yr Aelod am eglurhad pellach mewn perthynas ag adeiladu'r ysgolion newydd a dadansoddiad o nifer y disgyblion sy'n gadael blwyddyn 11 i fynychu Coleg y Cymoedd.

Dywedodd Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif fod y cynigion newydd yn cwrdd â safonau amgylcheddol ac mae cyfleusterau wedi'u hadeiladu i safonau rhagorol BREEAM ac yn cynnwys nodweddion fel cynaeafu dŵr glaw a phaneli solar. Mewn ymateb, adroddwyd bod y ffigurau ar gyfer y myfyrwyr blwyddyn 11 hynny sy'n mynychu Coleg y Cymoedd yn 2018 fel a ganlyn:-

- O'r 77 o fyfyrwyr Blwyddyn 11 yn Ysgol Cardinal Newman, mynychodd 57 Goleg y Cymoedd
- O'r 112 o fyfyrwyr Blwyddyn 11 yn Ysgol Uwchradd y Ddraenen Wen,

mynychodd 72 Goleg y Cymoedd

- O'r 104 o fyfyrwyr Blwyddyn 11 yn Ysgol Uwchradd Pontypridd, mynychodd 75 Goleg y Cymoedd

Dywedodd Aelod o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu y bydd ei hŵyr yn mynychu Ysgol Uwchradd Pontypridd yn y dyfodol felly nododd y pwynt allweddol a godwyd gan y Cynghorydd Belzak. Nodwyd hefyd y lefelau Nitrogen Deuocsid sydd ymhell o fewn y lefelau a argymhellir. Gofynnodd yr Aelod pam fod y cyfyngiad 50mya ar yr A470 yn angenrheidiol ac a fyddai modd rhoi gwybod am lefelau monitro/gwybodaeth ar gyfer Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James. Yn ogystal, nododd yr Aelod fod myfyrwyr chweched dosbarth yn amlwg wedi pleidleisio â'u traed ac roedd y mater allweddol ynghylch y cynigion yn ymwneud â lleoliad y newidiadau.

Atgoffodd y Cyfarwyddwr Cyfadran – Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd a Gwasanaethau'r Gymuned y Pwyllgor fod y Safonau Ansawdd Aer yn cael eu gosod gan y Llywodraeth ac nid oedd yn ymwybodol o unrhyw gynlluniau i'w newid ar hyn o bryd. Ailadroddodd fod y lefelau monitro ar gyfer Ysgol Uwchradd Pontypridd yn llawer is na'r safon ansawdd aer ar gyfer Nitrogen Deuocsid. O ran y terfyn 50mya ar yr A470, esboniodd y Cyfarwyddwr nad yw'n berthnasol y tu hwnt i Ganol Tref Pontypridd a'i fod ar waith i sicrhau llif cerbydau gwell, annog cerbydau i gael eu gyrru yn y ffordd fwyaf effeithlon posibl ac mae'n gyfarwydddeb gan Lywodraeth Cymru i gyflawni'r lefelau terfyn yr UE. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr fod lefelau'n cael eu monitro mewn sawl lleoliad o amgylch Canol Tref Pontypridd gyda dwy ardal rheoli ansawdd aer; Ffordd Gelliwastad a'r Broadway, y mae'r ddau ohonyn nhw'n dangos tueddiadau tuag at welliant yn y tymor hir.

Yna eglurodd Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif nad oedd tystiolaeth i awgrymu bod trosglwyddiadau yn ystod y flwyddyn, ond byddai niferoedd y disgyblion sy'n symud yn parhau i gael eu monitro ac os oes unrhyw bryderon, byddai'r Cyrff Llywodraethu perthnasol yn codi unrhyw faterion gyda'r awdurdod lleol.

Heriodd Aelod arall o'r Pwyllgor y datganiadau am Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James a nododd fod disgyblion o Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton yn symud i Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James. Canmolodd yr Aelod y Cynghorydd Belzak am ei araith gynharach ac ychwanegodd ei fod wedi darllen yr adolygiad blynyddol o'r Ardaloedd Rheoli Ansawdd Aer ar gyfer RhCT a oedd yn awgrymu bod problemau adnoddau staff yn y maes gwasanaeth a bod yr offer yn heneiddio, nad oedd yn ennyn ei hyder y broses. Cyfeiriodd yr Aelod at anerchiad y Cynghorydd Hooper a gyfeiriodd at y diffyg tystiolaeth i ddangos pa fodel addysg, boed yn 3-16 oed, 3-19 oed, 3-11 oed sydd orau ac awgrymodd nad oedd unrhyw un wedi dod i gasgliad pendant eto ar fodelau ysgol 'pob oed'.

Ychwanegodd yr Aelod fod ganddi bryderon hynny yn dilyn cau'r darpariaethau 6^{ed} dosbarth, bydd teithio o dan yr amodau hyn yn effeithio'r awdurdod lleol yn ei gyfarwydd. Mae angen i'r Cyngor ehangu ei ragolygon ac yng ngoleuni'r strwythurau a'r sylwadau ffeithiol gan y tri chydweithiwr, cadarnhaodd yr Aelod ei

bod wedi'i pherswadio bod angen i'r Cabinet fyfyrion ar y materion hyn.

Mewn ymateb, pwysleisiodd y Cyfarwyddwr Cyfadran – Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd a Gwasanaethau'r Gymuned nad oes unrhyw fwriad i leihau adnoddau mewn perthynas â'r broses hon. Os oes angen adnewyddu'r offer, sy'n digwydd o bryd i'w gilydd, mae hyn yn cael ei nodi ac rydyn ni'n mynd i'r afael â hyn. Ychwanegodd y Cyfarwyddwr fod dwy ardal rheoli ansawdd aer yng nghanol tref Pontypridd, y mae'r ddwy ohonynt yn dangos tueddiadau tymor hir ar gyfer gwella ac mae cynlluniau gweithredu ar waith i weithio ochr yn ochr â phartneriaid lle bo angen.

Hefyd mewn ymateb i anerchiad blaenorol yr Aelod, pwysleisiodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif unwaith eto nad oedd ganddi unrhyw dystiolaeth i awgrymu bod disgyblion yn symud i Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James o Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton, ond roedd modd cadarnhau bod pedwar disgybl wedi symud i Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James o ysgolion eraill yn ddiweddar. Eglurodd y Swyddog hefyd byddai canlyniadau cyrhaeddiad a phresenoldeb Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif yn parhau i gael eu monitro a'u hadrodd i Lywodraeth Cymru yn unol â hynny, ac mae ymrwymiad wedi'i wneud i roi'r wybodaeth ddiweddaraf yn rheolaidd i'r Pwyllgor Craffu – Plant a Phobl Ifainc.

Cododd Aelod arall o'r Pwyllgor Craffu fater niferoedd y disgyblion, a gofynnodd am eglurder pellach gan ei bod wedi derbyn sylwadau gan rieni nad yw'r awdurdod lleol yn caniatáu i ddisgyblion symud ysgolion tan fis Medi 2019. Gofynnodd a oes unrhyw dystiolaeth bod rhieni'n symud eu plant o Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James neu Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton i Ysgolion Saesneg a phryd wnaethom ni ddechrau monitro'r canlyniadau hyn?

Cadarnhaodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif fod capasiti yn ysgolion cyfrwng Gymraeg yn yr ardal felly ni fyddai'r Cyngor yn gwrthod i unrhyw riant symud ei blant. Cadarnhaodd fod dau ddisgybl wedi symud i ysgol Saesneg o Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton, a bod hyn ddim yn anarferol, a dewis rhieni oedd hyn.

Cydnabu Aelod o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu fanteision ehangach y cynigion, er enghraifft ysgolion Fictoraidd hen ffasiwn yn cael eu disodli gan adeiladau modern.

Holodd Aelod arall ynglŷn â dalgylch Ysgol Gyfun Cardinal Newman Eglwys Gatholig Rhufain yn dilyn gwybodaeth bod yr Ysgol wedi symud ei darpariaeth 6^{ed} dosbarth i Goleg y Cymoedd o'r blaen, dim ond iddi ddychwelyd i'r ysgol wedi hynny. Gofynnodd hefyd am eglurhad ynglŷn â'r parth 50mya ar yr A470, p'un ai monitro ansawdd aer yw'r pwrpas neu rywbeth arall?

Cadarnhaodd Pennaeth Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif fod modd i unrhyw ddisgybl fynd i Ysgol Gyfun y Cardinal Newman Eglwys Gatholig Rhufain ac ar hyn o bryd mae yno fyfyrwyr o Gaerffili a Merthyr. Cadarnhaodd hefyd mai penderfyniad llywodraethwr yr ysgol oedd cael gwared ar y ddarpariaeth 6^{ed} dosbarth o'r blaen.

Tynnodd y Cyfarwyddwr Cyfadran – Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd, a Gwasanaethau'r Gymuned sylw hefyd at y meysydd penodol ar hyd yr A470 lle mae'r terfyn 50mya wedi'i gymhwyso at ddibenion ansawdd aer.

Mewn ymateb i ymholiad blaenorol Aelodau'r Pwyllgor ynghylch a yw ôl troed carbon y Cyngor wedi gwella neu waethgu, nododd y Cadeirydd fod y Gweithgor Craffu wedi llunio 9 argymhelliad yn gynharach yr wythnos honno mewn perthynas â datblygu seilwaith i gefnogi cerbydau carbon isel yn RhCT a lleihau ôl troed carbon y Cyngor. Byddai'r argymhellion hyn yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet cyn bo hir i'w hystyried.

Ymatebodd Prif Weithredwr y Cyngor i'r ymholiad cynharach gan nodi ei bod yn anodd mesur ôl troed carbon y Cyngor oherwydd symudiadau myfyrwyr, rhieni a staff. Fodd bynnag, yr hyn y mae modd ei fesur yw ôl troed carbon yr adeiladau modern newydd sy'n fwy effeithlon a chynaliadwy. Cyfeiriodd at ddau adeilad Fictoraidd sydd ar hyn o bryd yn gwasanaethu fel ysgolion yn ardal Cilfynydd sydd, yn ôl eu natur, yn hen ac yn defnyddio lefel uchel o nwyon tŷ gwydr. Mae uno ysgolion ar un campws yn creu gofod mwy effeithlon.

Gwahoddodd y Cadeirydd y Cynghorydd S. Belzak i grynhoi'r ddatl o blaid cyfeirio penderfyniad y Cabinet yn ôl i'r Cabinet i'w ailystyried.

Gwnaeth y Cynghorydd Belzak sylwadau ar y pellter hwy y bydd raid i ddisgyblion deithio o dan y cynigion newydd a fydd yn rhy bell i blant pedair oed eu cyflawni ar droed, ar draws yr A470 yn achos disgyblion yn yr Ysgol Gynradd bresennol yng Nghilfynydd. Ychwanegodd y byddai hyn yr un peth i ddisgyblion sy'n byw yn Ilan Avenue ac yn cerdded i Ysgol y Ddraenen Wen. Dywedodd fod cynhyrchu concrit a chynhyrchu celloedd ffotofoltäig yn ddinistriol i'r amgylchedd.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Belzak at y broses lygredd fel un hir, mae ymchwil wreiddiol yn cymryd amser i gael ei gwirio a'i chyhoeddi ac nid yw canllawiau'r Llywodraeth 2010 yn ystyried tystiolaeth gan Brugge, Durant et al. Dywedodd fod y farn a gymerwyd a'r data a luniwyd gan Sefydliad Iechyd y Byd yn frawychus. Tynnodd y Cynghorydd Belzak sylw at lygryddion eraill, ar wahân i Nitrogen Deuocsid, sy'n bodoli a chydabu'r ffaith nad yw ansawdd aer yn cael ei fesur yn Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James. Ychwanegodd fod anfon disgyblion i ysgolion lle mae lefelau uchel o lygryddion yn cyfyngu ar ganolbwyntio a dysgu gan eu bod yn effeithio ar lefelau gwybyddiaeth.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Belzak at yr ysgolion 'pob oed' lle mae myfyrwyr ymchwil yn edrych ar y llenyddiaeth am dystiolaeth ar hyn o bryd. Does dim wedi'i gyhoeddi er iddo ychwanegu ei fod yn hapus i gael ei brofi'n anghywir. I gloi, dyfynnodd y Cyfarwyddwr Addysg blaenorol mewn cyfarfod ar y 29 Tachwedd 2018 a honnodd nad yw'r "dystiolaeth yno eto fod hwn yn fodel gwell".

Ar ôl ystyried y materion ac yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Trosolwg a Chraffu, **PENDERFYNWYD** na ddylid cyfeirio'r mater yn ôl at y Cabinet i'w ailystyried a bydd penderfyniad y Cabinet a gymerwyd ar y 18 Gorffennaf 2019 yn dod i rym ar ddiwedd y cyfarfod. Crynhowyd y penderfyniad gan Gyfarwyddwr y

Gwasanaethau Cyfreithiol.

(Roedd yr Aelodau canlynol eisiau cofnodi eu bod wedi pleidleisio o blaid cyfeirio'r mater yn ôl i'r Cabinet yn y ddau achos 'Galw i Mewn': y Cynghorydd L. Walker, y Cynghorydd E. Stephens a'r Cynghorydd P. Jarman).

**Daeth y cyfarfod i ben am Time Not
Specified**

**Y Cynghorydd M. Adams
Cadeirydd.**